

115. Ånväga, Skeda sn, Hanekinds hd.

Pl. XXXVIII. Fig. 2.

Litteratur: W. 85; C. F. Nordenskjöld, *Östergötl. fornminnesför. tidskr.*, h. 1, s. 24, teckning; *Reseberättelse* 1870, s. 29, teckn. pl. III; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 31, teckn.

Runstenen står rest norr om Ånväga i en trädbeväxt backe invid sockenvägen. Nordost om runstenen äro på lika avstånd från varandra tre stenar lagda.

Stenen är av skrovlig granit, höjden 1,40 m, runsidans bredd nedtill vid gaddens topp 1 m, vid toppsidans innerslinga 67 cm. Slingan är 8—12 cm bred.

Ristningen är mycket förvittrad. Fullt säkra utan granskning äro: 1) slingan och dess flata ormhuvud med tre gaddar samt dess stjärt, hoprullad till en knorr, 2) 67 cm från gaddens utgångspunkt 5 cm av en stav uppifrån, 3) 7 cm därifrån **h s**; 4) 8 cm därifrån en stav, 5) 20 cm därifrån kolon, efter 5 cm följt av **f**, 6) 12 cm från staven av **f** vänstra hälften av **h R**; 7) 26 cm från **h** kolon och 8) 13 cm därifrån **p** som vändruna, efter 8 cm följd av **t**, 9) 24 cm därifrån en stav, som efter 6 cm följes av kolon. De otydliga runor, som dessutom skönjas, hava icke kunnat med någon säkerhet fastställas, varför ingen tolkning kan givas.

C. F. Nordenskjöld läser: **Isburn : rispi : stin : eftir : I—k**, vilket skulle betyda: Äsbjörn reste stenen efter I—.

116. Ånväga, Skeda sn, Hanekinds hd.

Litteratur: W. 86; C. F. Nordenskjöld, *Östergötl. fornminnesför. tidskr.* I, s. 24, teckning; *Reseberättelse* 1870, s. 29, teckn. pl. III; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 31, teckn.

Runstenen är av granit, 1,60 m hög, 90 cm bred nedtill. På stenen synes blott en 11—14 cm bred slinga, vars toppsida dock ej kan skönjas. Några runor kunna ingestådes med någon säkerhet fastställas och något kors icke urskiljas. Intill runstenen ligga enligt Nordenskjöld flera rundlar samt en fyrkant av 36 fots (10,66 m) sidor.

117. Slaka kyrka, Hanekinds hd.

Pl. XXXIX. Fig. 1 (B. 848).

Litteratur: B. 848; L. 1136; W. 77; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 273; L. f. B. 1136, teckning av lektor J. Wallman, † 1853; Bugge, *Tolkn. af runeindskriften på Rökstenen*, s. 99 i *ATS*. 5.

I B. 848 och av Peringskiöld angives stenens plats vara: »Slaka södra kyrkoport innantill», Broocman säger den vara: »vid södra kyrkoporten i muren», Wallman: »i södra ringmuren». Runstenen är nu borta.

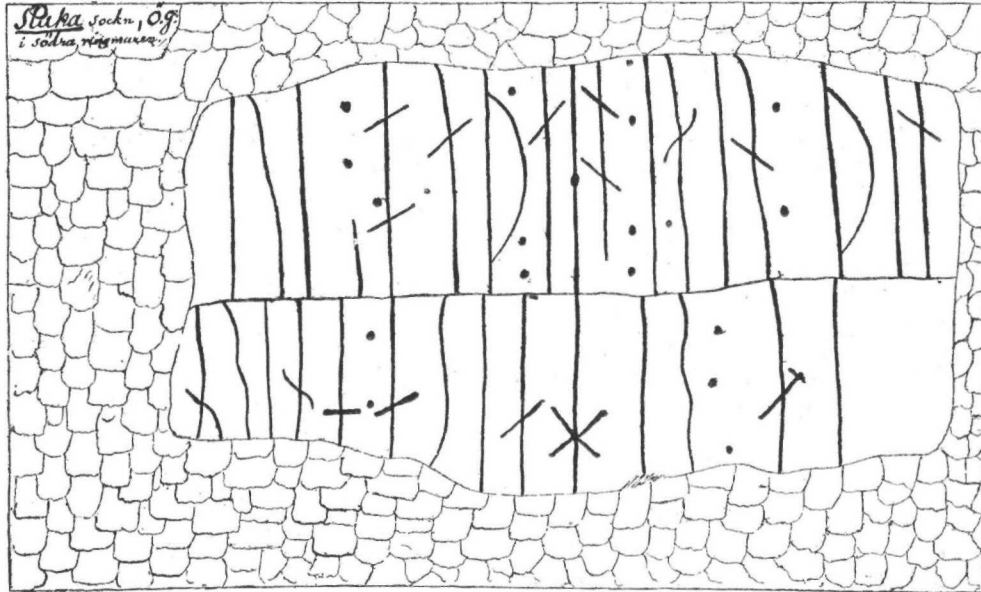
15—151554. *Östergötlands runinskrifter.*

Teckningarna i B. 848 och av Wallman visa, att stenen icke var fullständigt i behåll. Enligt måtten i B. 848 var den 96 cm lång och 50 cm bred; runorna hava varit 25 cm långa.

Inskriften är ristad i två rader, vars runor alla stå på skiljelinien. De båda styckena av inskriften kunna icke sammanhånga, då stenen är avslagen i båda ändar. Den tydligaste raden har ursprungligen stått närmast inskriftens början, varför jag vill kalla den för a).

a) Inskriften är enligt B. 848 och Wallman sannolikt:

- uir : bap : tio : itin : pin
5 10 15

Wallman, L. f. B. 1136.

I B. 848 finnas tre punkter efter **tio**, de två nedre efter **bap** och en efter **uir**.

Runorna höra till kortkviststypen. På **p** börja bistavarne nära stavens ändar, på **t** är bistaven ett streck nedåt vänster, som korsar staven något nedom toppen, både på **b** och **o** korsas staven av bistavarne, som på **b** luta nedåt vänster, på **o** nedåt höger, och **r** är ett kort streck nedifrån. Man skulle vänta, att **s** vore ett dylikt streck uppifrån, men r. 10 har formen av **i** på båda teckningarna, vilken form torde vara utvecklad av den förra. Ordet 'sten' finnes ock eljest sålunda ristat; Bugge, *Runverser* s. 145, ATS. 10, har samlat exemplen **itin** B. 645 (**stin** L. 773), **itin** DII, 42 (**itn** enligt min undersökning 1902), **itain** B. 225 (**stain** L. 590), **ipun** L. 603, 988, **itn** L. 1245 (Djurklou 1870). Till dessa kommer ytterligare **itin** Ög. 21 Ingelstad, Kuddby sn.

Bugge läser på grund av samma teckningar: **uir bap . . a** (**satia?** eller **sata?**) [**st**]ain pin[**a**], Bugge brukar **a** för runan **o**. Bugge anser alltså, att **uir** är senare leden av ett namn, t. ex. *Olvēr*, och att raden betyder: »N. bad (bjöd) att sätta denna sten», vilken tolkning från innehållets synpunkt måste vara riktig. Men runorna **tio**, som äro klara i båda teckningarne, kunna omöjligen stå för *satia*, och ordet 'sten' är i båda teckningarne fyra runor: **itin**, alltså att läsa *stēn*.

Ordet **tio** måste vara inf., beroende av **bap**, och betyda 'göra' eller 'rista' med 'denna sten' till objekt. Det synes då icke kunna vara annat än en nordisk motsvarighet till got. *taujan*, som i pret. **tawido** finnes på guldhornet och vars betydelse är närmare utredd av V. Thomsen, *Arkiv f. nord. fil.* 15, s. 193 f., som finner ordet icke betyda 'förfärdiga' utan 'utstyra, göra i ordning'.

Got. *taujan* skulle motsvaras av isl. **teyja* (Noreen, *Altisl. u. anorw. Gram.*³, s. 337), fsv. **tōia* redan i denna inskrift, som har **itin stēn**. En biform isl. **tēja* är ock tänkbar, fsv. ävenledes **tōia*, som måhända föreligger uti **tojeka** Noleby (Fyrunga), se Brate, *Arkiv f. nord. fil.* 14, s. 334. Det synes, som om **tōia* skulle kunna tecknas **tio**, såsom Ög. 41 **kitar Gōtar**, Ög. 92 **kitulfr Gōtulfr**. Infinitivändelsen i **tio** är nasalerat *a* såsom uti **uftir hruo æftir Hrōq** på runstenen från Kirkebø på Strömö bland Färöarne, se Wimmer, *Die Runeinschrift*, s. 312.

Transskriptionen av a) är alltså: -*vēr bað tōia stēn þæn[na]*.

Översättning: -ver bjöd åvägabringa denna sten.

b) Den andra radens runor äro delvis skiljaktiga i B. 848 och hos Wallman och till sin beskaffenhet understundom oklara. Av många runor visa teckningarna blott staven, som här betecknas med **i**, varför bistavarna varit oläsliga. Runorna äro följande:

i ia : ii ha ii a : mniil

20 25 30

R. 17 finnes blott i B. 848, som ock för första skiljetecknet och r. 20 har en figur lik bistaven till **R** samt en runstav mellan 25 och 26. Då Wallman utfört sin undersökning med tillgång till B. 848, är det sannolikt, att hans avvikelser därifrån även utgöra rättelser därav. R. 28 har hos Wallman bistaven högt upp och vinkelrät mot staven, varför den kanske utgör samma form av **m** som på Rök-stenen, och r. 32, blott hos Wallman, en bistav, som korsar staven och lutar nedåt höger, jfr r. 11 **t**.

Då inskriften är så ofullständigt läst, kan ingen säker tydning givas.

R. 22 **h**, som icke har kortkvisttypens form, måste stå i början av ett ord, och då 27 är **a**, synes sannolikt, att 22—27 utgjort den avlidnes namn. Om detta såsom på Wallmans teckning utgjort fem runor, kan det tänkas hava varit **halka** Helge. R. 20—21 hava väl då varit prep. *at* 'efter' och 18—19 slut av t. ex. [**uk : huk : uirb**]**a** 'och uppkasta hög'.

Betydelsen av 27—31 kunde väntas vara ett släktskapsord, men synes ej kunna så tolkas. R. 27—28 **mn** äro kanske ack. sing. *man* 'en man', vartill ett berömmande attribut varit fogat.

118. Slaka kyrkogård, Hanekinds hd.

Pl. XXXIX. Fig. 2.

Litteratur: B. 846; L. 1137; W. 78; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 273; P. A. Säve, *ATS.*, 1, s. 78, teckning pl. 20, fig. 1; *Reseberättelse* 1861, 3: s. 38, teckn.; C. F. Nordenskiöld, *Östergötlands forminnesfören. tidskr.* I, s. 3; *Reseberättelse*; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 30, teckn.

Peringskiöld angiver runstenens plats vara »Slaka Bogårdsmur, Suder innantill», Broocman säger »på Bosgårds nu Lambohofs backe», men även P. A. Säve och Nordenskiöld